

Vrh v Helsinkih - uspeh ali neuspeh?

Verjetno ima prav tisti komentator mednarodnih dogodkov, ki je pred dnevi napisal, da je nedeljsko vrhunsko srečanje med Bushem in Gorbačovom nekoliko razočaralo tako izvedence kot preproste ljudi. Vsi so pričakovali in si tudi želeli, da bi voditelja obeh velesil z enim samim zamahom odpravila zalivsko krizo, zagotovila mir na svetu, kaznovala iraškega napadalca, osvobodila talce in vrnila Kuvajtu suverenost in neodvisnost. Vse to se ni uresničilo, tako da se marsikdo upravičeno sprašuje, ali je vrhunsko srečanje v Helsinkih doseglo uspeh ali neuspeh?

Izkazalo se je torej, da tudi velesili nimata čarobne palice, ki bi mogla odpravljati takšne ali drugačne težave. Res pa je, da je po koncu spora med Vzhodom in Zahodom nastalo novo svetovno politično zavezništvo, ki je trdno odločeno preprečiti, da bi iraški diktator Saddam Husein uresničil svoj široko zasnovani osvajalni načrt. Njegova izvedba bi namreč utegnila korenito spremeniti celotni svetovni gospodarski red, od česar bi imel ogromno škodo ves svet, predvsem pa države tretjega sveta in nove demokracije na Vzhodu.

Bush in Gorbačov sta v Helsinkih svečano poudarila, da je treba spoštovati mirni mednarodni red. V tej zvezi velja omeniti, kako sta se oba državnika obvezala, da si bosta velesili »skupno s prizadetimi državami na Bližnjem Vzhodu in tudi drugod prizadevali, da bi se okrepile varnostne mere in sprejemali ukrepi za pospeševanje miru in krepitve stabilnosti«.

Velesili odklanjata vojaške posege, a sta v finski prestolnici jasno opozorili iraškega diktatorja, da bosta v skladu z listino Združenih narodov proučili nove ukrepe, če se bo izkazalo, da Irak nadaljuje s svojo napadalno in osvajalno politiko, se pravi, da se noče umakniti iz Kuvajta. Sovjetski predsednik Gorbačov je na tiskovni konferenci zelo jasno povedal, da bi morebitna iraška vojaška akcija pomenila pravo tragedijo najprej in zlasti za iraško ljudstvo.

V tem trenutku nihče ne more vedeti, kakšne bodo posledice jasnih opozoril obeh velesil. Bo iraški diktator dovzeten za suarila sile iz Kuvajta in mu vrnil suverenost ter neodvisnost? Odgovore na ta vprašanja bo dal razvoj dogodkov. Že zdaj pa je jasno, je pred dnevi napisal znani italijanski časnikar Arrigo Levi, da sta Bush in Gorbačov postavila pečat na »koalicijско, politično-vojaško strategijo, ki je

dalje na 3. strani ■

Na jubilejni Dragi '90

Ivo Jevnikar o stanju Slovencev v Italiji

Letošnja jubilejna Draga se je končala v nedeljo, 2. t.m., z okroglo mizo na temo »Po zlomu polstoletne diktature v nova slovenska obzorja.« Pri okrogli mizi je sodeloval tudi deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar, čigar izvajanja predstavljajo odlično analizo sedanjega stanja Slovencev v Italiji. Zato objavljamo njegov poseg v celoti. (Za podnaslove je poskrbelo uredništvo).

Ured.

»Prelomni dogodki, ki jih doživlja glavina našega naroda, ki živi v mejah Republike Slovenije, so pri nas, pod Italijo, dobili precej različne odmeve.

Po eni strani se je že v času slovenske pomladi, ob ljubljanskem procesu in potem ob graditvi političnega pluralizma pokazalo, da so mladi in najmlajši veliko bolj zavedni in navezani na matico, kot bi se zdelo na prvi pogled, ki ga zastirajo vedenjske drže in površinska miselnost večinske družbe, v katero smo vse bolj ptopljeni.

Po drugi strani pa slovenska narodna skupnost kot celota ne kaže pretiranih znamenj veselja nad koncem utesnjujočega in nasilnega režima, ki je povedel narod v moralno, družbeno in gospodarsko krizo, krizo, iz katere so iskali izhoda tudi njegovi bolj razsvetljeni predstavniki. Kot da ni zavesti o zgodovinskem pomenu dogodkov, ki smo jim priča in ki se še pripravljajo.

Že na prvi dan letošnje Drage je bil za Slovenijo omenjen tudi cinizem. Dodamo mu lahko, sicer verjetno prirojeno, mazonistično hiperkritičnost in nezaupanje v lastne ljudi, pri čemer imajo demagogije in skrivni pritiski lahko delo.

Predstavniki starih sil in branilci starih interesov so si ustvarili močne postojanke v gospodarstvu in tisku.

Vse to velja ne le za matico, temveč tudi pri nas. Med Slovenci v Italiji poleg tega še niso odpravljene posledice desetletja trajajočega diskriminiranja med našimi ljudmi zaradi ideoloških in političnih razlogov. To je okrnilo marsikatero ustvarjalno in izrazno možnosti in obubožalo vso narodno skupnost.

Dodal pa bi še nekaj posebnih razlogov, zaradi katerih se manjšinska skupnost težko navdušuje. V zgodovini tega stoletja, in še zlasti po zadnji vojni, je doživela razočaranja in šoke, ki bi spravili na kolena še drugačen organizem, kaj šele od 25-letnega uničevanja preizkušeno občestvo.

POLITIKA ASIMILACIJE

Vse do danes je italijanska politika do Slovencev v Furlaniji-Juljski krajini politika asimilacije, pa naj gre za načrtno asimilacijo ali pa za tiho asimilacijo, ki je v dobri meri posledica neizpolnjevanja pravnih in moralnih obveznosti.

Maccanicov, vladni osnutek za zaščito Slovencev v Italiji pomeni v sedanjih obliki le zamrznitev sadov asimilacije, nikakor pa ni zakon za ovrednotenje, krepitev manjšinske skupnosti. Besedilo še odzema nekaj že predvidenih pravic, tudi takih, ki smo si jih izborili tudi v praksi. Pod pritiskom Evrope, ki se v svojih institucijah od Evropskega parlamenta do Evropskega sveta in od »pentagonale« do helsinških konferenc načelno izreka za spoštovanje in novo vrednotenje jezikovnih in kulturnih razlik, vsaj nekaj priznava Benečiji. V bistvu pa je v skladu s starimi silnicami: izrinjanje Slovencev iz mest, delitev naselitvenega ozemlja, odrekanje avtonomije tudi na šolskem in podobnih področjih, poniževanje jezika, preziranje družbenogospodarskih opornikov narodnega obstoja.

Te silnice so še kako žive. Samo pogled na narodnopolitično kroniko prav zadnjih dni! Ukinjajo nam šolo, ki jo ščitijo mednarodni dogovori. Občina Trst potrjuje upravičenost sklepa, s katerim je pred leti ukinila pravico slovenskih občanov, da se nanjo obračajo v materinščini. V dolinski občini bodo čez nekaj dni odprli prometu odsek hitre ceste, za katerega zaenkrat ni uspelo doseči dvojezičnih oznak in smerokazov. Na deželni upravi leži zakonski osnutek, po katerem naj bi — ob že obstoječih hudih urbanističnih omejitvah — na Krasu ustvarili tak park, ki bi nam dejansko odtujil večji del naselitvenega ozemlja na Tržaškem in deloma Goriškem.

NAŠA ŽIVLJENJSKA MOČ JE ŠIBKA

Samokritično moramo priznati, da na vse to šibko reagiramo. Kot je bilo v Dragi že rečeno, je tudi naša življenjska moč šibka. V preteklem šolskem letu smo imeli skupno 207 prvošolčkov: 141 na Tržaškem, 57 na Goriškem, 9 v zasebni dvojezični osnovni šoli v Špetru v Benečiji. Včeraj smo tu, na srečanju revij, zvedeli, da bosta usahnili dve tržaški slovenski reviji.

dalje na 5. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 16. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Pisana žogica« (Franjo Kumer); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Na počitnice; 12.40 Pihalni orkestri; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Počitniški rendez-vous; 17.00 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 17. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.10 France Bevk: »Kaj«, drama; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 »Morje« — včeraj, danes, jutri; 12.40 Oktet Gallus; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden ruskih skladateljev; 18.00 Aladinova svetilka; 18.30 Znani ansambli; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 18. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Režija '89; 9.10 »Ukradeni mesec«, (Ludvik Aškenazy - Desanka Kraševac); 10.00 Poročila in pregled tiska; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden ruskih skladateljev; 18.00 Najdaljša pot; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 19. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 V Evropo in nazaj, manjšinski potopis; 9.10 »Ukradeni mesec« (Ludvik Aškenazy - Desanka Kraševac); 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Južnoameriška folklor; 12.40 Mešani zbor Milan Pertot iz Barkovlj; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Oblaki so rudeči; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden ruskih skladateljev; 18.00 Med zemljo in sanjami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 20. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Ekologija: danes za boljši jutri; 9.10 »Ukradeni mesec« (Ludvik Aškenazy - Desanka Kraševac); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Dobrodošlo, poletje!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden ruskih skladateljev; 18.00 Jugoslavija 1941-1945; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 21. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 9.10 »Ukradeni mesec« (Ludvik Aškenazy - Desanka Kraševac); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Goriški Film Videomonitor 1990; 12.40 Akademski pevski zbor Boris Kraigher iz Maribora; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Oblaki so rudeči; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden ruskih skladateljev; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 22. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Aleksander Mužina: »Konec ali začetek?« Enoidejanka; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Pianistka Neva Merlak, flautist Giorgio Marcossi, klarinetist Lino Urdan in fagotist Vojko Cesar, violinist Črtomir Šiškovič in pianist Igor Lazko, sopranistka Olga Gracelj in harfistka Jasna Corrado-Merlak; 12.00 Poletne razglednice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 In exilium; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Senator Valiani o komunističnih zločinih po vojni

»Dolžni smo odkrivati resnico«

V italijanskem dnevnem in periodičnem tisku ter tudi v nekaterih političnih krogih še vedno široko odmevajo tragični dogodki, v bistvu zločini, ki so bili zagrešeni pred 45 leti, se pravi tik po drugi svetovni vojni v Emiliji in na katere je pred kratkim opozoril bivši partizan in komunistični parlamentarec Otello Montanari. Gre za zločine, ki so jih izvršili komunistični partizani in ki so povečini ostali nekaznovani. Kot je razumljivo, so izvajanja bivšega komunističnega senatorja takoj začeli politično izkoriščati predvsem misovski neofašistični veljaki in skušali oblatiti in razvrednotiti celotno italijansko odporniško gibanje.

Dnevnik Corriere della Sera je pred nekaj dnevi objavil na prvi strani daljši članek dosmrtnega senatorja in zgodovinarja ter enega vodilnih osebnosti italijanskega odporniškega gibanja Lea Valanija. Ta je italijansko odpornišvo označil za narodno-osvobodilno vojno zoper nemško nacistično zasedbo. »Fašisti pa so odgovorni — je napisal Valiani — če je tedaj prišlo tudi do državljanske vojne. Mussolini je namreč pristal na Hitlerjev predlog, naj sestavi svojo vlado, ki jo je ščitila nemška vojska«.

Zgodovinar pravilno ugotavlja, da je zametek državljanske vojne predstavljalo že fašistično nasilje v letih 1921-22. V tej zvezi omenja fašistične napade na sedeže in ustanove drugih strank, požige in pretepanje političnih nasprotnikov. Opozarja dalje na umor tajnika socialistične stranke Giacoma Matteottija, ki ga je zaukazal sam tedanji predsednik vlade Mussolini.

Žal pa Leo Valiani niti z besedico ne omenja ogromnega krvavega davka, ki so ga med obema vojnama morali plačati Slovenci in Hrvati iz tedanje Julijske krajine. Pripadniki slovenske in hrvaške manjšine so, kot znano, imeli zaradi fašizma sorazmerno največ žrtev v tedanji Italiji, saj je zloglasno fašistično sodišče dvakrat zasedalo v Trstu in sodilo ter obsodilo slovenske in hrvaške protifašiste (prav letos obhajamo 60-letnico nasilne smrti bazovških junakov).

Ne moremo si predstavljati, da senator Valiani teh dogodkov ne bi poznal, saj je med drugim rojen na Reki in mu je torej gotovo znana narodnostna sestava tamkajšnje ožje in širše okolice. Se morda tudi Valiani strinja z žal razširjenim italijanskim mnenjem, da so naši bojovníki za svobodo med obema vojnama bili dejansko »jugoslovanski nacionalisti in iredentisti« in ne protifašisti kot tisti Italijani (na žalost maloštevilni), ki so se upirali fašizmu?

Piscu članka v milanskem dnevniku pa je treba priznati, da je objektivno in tudi pošteno analiziral že omenjene tragične dogodke tik po vojni v Emiliji. Najprej je ugotovil, da je precej komunistov izvršilo mnoge umore iz maščevanja, ki je bilo čisto povsem neupravičeno, in sicer ne samo v Emiliji. Tako so ravnali, ker so osvojili Leninov in Stalinov mit o revolucionarnem nasilju, po katerem je treba likvidirati vse nasprotnike.

Zdaj je prišla na dan zahteva, nadaljuje Valiani — naj se vsi komunistični umori ter uboji pojasnijo. Nekateri v tej zvezi opozarjajo, da je komunistična partija dala krepak prispevek v dvajsetletnem boju zoper fašizem za časa odpornišva ter ustavodajne zbornice in ob glasovanju za republiko ustavo. Zaradi vsega tega bi morali na te zločine pozabiti. Valiani pravi, da smo dolžni odkrivati resnico, »s katero pa ne smemo manipulirati niti v protikomunistične namene niti v obrambo pojmovanja, ki ga je izoblikoval Lenin in ga nasilno uveljavil Stalin, da je komunistična partija drugačna partija, ki ima vedno prav«.

Pisec pristavlja, da je bil od vsega začetka, zlasti kot član ustavodajne zbornice, za pomiritev. Prav tako je bil za pomiritev De Gasperi, ki pa ni povsem uspel, ker je za njeno izvedbo določil staro birokracijo, tako da učinki niso bili v mnogih primerih posrečeni.

Zanimiva je še zadnja Valianijeva ugotovitev, da Palmiro Togliatti, ki je bil po vojni pravosodni minister in je leta 1946 poskrbel za amnestijo za italijanske ko-

dalje na 8. strani ■

Ssk na obisku pri ministru Ruplu

Slovenski zunanji minister dr. Dimitrij Rupel je v ponedeljek, 10. septembra, s sodelavci sprejel v Ljubljani delegacijo deželnega vodstva Slovenske skupnosti, v kateri so bili deželni tajnik Ivo Jevnikar, deželni predsednik Marjan Terpin, deželni podtajnik Andrej Bratuž, deželni svetovalec Bojan Brezigar in deželni tajnik Mladinske sekcije Ssk Damjan Terpin.

Delegacija se je ministru zahvalila za sprejem in mu čestitala za dosedanje uspešno in vitalno vodenje zunanje politike Republike Slovenije. Obširno je predstavila probleme v zvezi z globalnim zaščitnim zakonom, z odnosi med matico in zamejstvom in z odnosi znotraj Furlanije - Julijske krajine, kjer manjšina doživlja nove

napade na narodnostne pravice (nespoštovanje mednarodnih določil o šolskih zavodih, predlogi v zvezi s »kraškim parkom« itd.). Govor je bil tudi o 15-letnem zavlačevanju za uvedbo po zakonu predvidenih slovenskih televizijskih sporedov in pa o vprašanjih v zvezi z vračanjem beguncev in nepremičnin v Istri in Slovenskem Primorju.

Minister Rupel je delegacijo Slovenske skupnosti seznanil s pripravami na novo slovensko ustavo. Zagotovil je, da bo zaustopal pravice italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji, da bosta ohranili svoj dosednji položaj, obenem pa bo skušal zamejskim Slovincem zagotoviti možnost sodelovanja v vseh procesih.

Sestalo se je deželno tajništvo Ssk

V sredo, 5. septembra, je zasedalo v Nabrežini deželno tajništvo Slovenske skupnosti. Obširna razprava, ki jo je vodil tajnik Ivo Jevnikar in v katero so posegli tržaški pokrajinski tajnik Miro Oppelt, deželni podtajnik Andrej Bratuž, deželni svetovalec Bojan Brezigar in drugi člani, je bila posvečena predvsem problemu načrtovanja kraškega parka.

Slovenska skupnost ugotavlja, da se predlogi o zaščiti naravnih značilnosti Kraša postopoma slabšajo, tako da se zdi, kot da bi hoteli dejansko odtujiti domačemu prebivalstvu zemljo, na kateri živi, brez predvidevanja njegove aktivne vloge in brez načrtovanja posegov za celoviti razvoj omenjenega področja. Ssk zato predlaga, da se ponovno premisli predlagani obseg zaščitenega področja in da se zavrnejo skrajno omejevalni predlogi, ki pomenijo skorajda razlastitev brez odškodnine.

Za Kras je potreben poseben zakon, saj gre za edinstveno in gosto naseljeno področje, ki je poleg tega bivališče slovenske manjšine. Zakon za Kras pa naj predvideva tudi določila za njegov družbeni in gospodarski razvoj, ki so bila že večkrat obljubljena. Glede upravljanja parka Ssk soglaša s predlogom, da bi ga upravljala Kraška gorska skupnost.

Kar pa zadeva 15. obletnico Osimskih sporazumov, je Ssk mnenja, da mora slovenska narodnostna skupnost odločno opozoriti oblasti in domačo ter mednarodno javnost na nesprejemljivo dejstvo, da smo kljub jasnim mednarodnim in ustavnim obvezam še vedno brez pravičnega zaščitenega zakona. Zato bo dala Slovenska skupnost pobudo za enotno simbolično in učinkovito akcijo. Deželno tajništvo je tudi sklenilo, da se pospešijo priprave za nadaljevanje zbora slovenskih izvoljenih političnih predstavnikov, katerega prvi del je bil spomladi v Špetru.

BOJAN BREZIGAR GLEDE FINANČNE POMOČI SSG

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar je v torek, 11. t.m., sprejel predsednika Slovenskega stalnega gledališča prof. Jožeta Pirjevca. Na sestanku sta obravnavala pereče finančno stanje slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Prof. Pirjavec je obžaloval dejstvo, da deželna uprava ni ob zadnjem, julijskem dodeljevanju fondov, upoštevala potreb Slovenskega stalnega gledališča, medtem ko je ostalim gledališkim ustanovam v deželi Furlaniji Julijski krajini dodelila znatno finančno pomoč.

Svetovalec Brezigar je obžaloval dejstvo, da je prišlo do tega in je menil, da bodo tudi pristojni javni organi, ki porazdeljujejo denarne prispevke, kot sta deželna uprava in Sklad za Trst upoštevali potrebe Slovenskega stalnega gledališča. V tem smislu se je obvezal, da se bo pri deželnih organih pozanimal, kakaj je ob julijskem porazdeljevanju finančnih podpor, niso podprli dejavnosti slovenskega gledališča.

Slovenija - kolonialna sila?

(fantapolitična zgodba v času zalivske krize)

Koprsko pristanišče kar vrvi od sil za odhod slovenske vojne mornarice proti Sredozemlju oz. Rdečem morju. V pristanišču je veliko število časnika-jev radio-televizijskih družb, dnevnikov, sploh doma-čih in tujih občil, prav tako tudi zamejske slovenske televizijske postaje v Trstu. Dohod do slovenske flote je skoraj težaven, ker ga stražijo veliki odredi vojaške policije in vojne mornarice. V pristanišču čakajo na odhod mogočna letalonosilka Prešeren ter vojne korvete Matija Valja-vec, Jovan Vesel-Koseski in Janez Blei-weis. Letalonosilki in celotni vojni morna-riški ekspediciji poveljuje admiral Mihel-čič, korvetam pa viceadmiral Brvinc. Mo-štvo in častniki so nedvomno odlično pri-pravljeni in na vojnih ladjah vlada velik optimizem. Na krovu letalonosilke so lepo razvrščena lovka letala Bled ter veliki vojni helikopterji Bohinj. Spodaj na pomo-lu so starši, sorodniki in prijatelji sloven-skih mornarjev, ki se podajajo na prvo večjo in pomembno misijo v južna morja. Čakajo še prihod najvišjih državnih obla-sti za uradni pozdrav in slovo od morna-ric. Vojaška godba že napeto pričakuje, da bo v pozdrav predsedniku in mornarici zaigrala slovensko himno.

In res, v modrih limuzinah s slovensko zastavo, ki jo spremljajo motorji vojaške policije v bleščeči uniformi, že prihajajo naproti pomolu. Množica se radovedno ozi-ra in že se slišijo prvi aplavzi ob predsed-niškem avtomobilu. Predsednik vlade se vedro smehlja in maha z roko množici, njegova že posivela brada le od daleč spo-minja na čase, ko je še rad kam prikolesa-ri. V naslednjih limuzinah (vedno sloven-ske izdelave, znamke Triglav) so še mini-stri za obrambo, za vojno mornarico in pod-minister za zunanje zadeve (tudi njegov šef, to je minister, ima že precej sivo bra-do, morda tudi zaradi stalnih napadov ne-ke manjšine, ki želi destabilizirati Slove-nijo ...).

Mogočni akordi slovenske himne po-zdravljajo odhajajoče, ki jih čaka »morja široka cesta« ...

»Popotnik pride v Afrike puščavo ...« spet lahko s poetom, ki je dal ime tudi naši veliki letalonosilki, nadaljujemo pot proti jugu. Biblično Rdeče morje je že sprejelo mlado, a močno slovensko floto v

svoje valove. Admiral, viceadmiral, čast-niki, moštvo — vsi so na svojih položajih. Bližajo se peščeni obali sultanata, v kate-rega so namenjeni in kamor jih je tamkaj-šnji sultan povabil, da zaščitijo neodvis-nost ogrožene državnice. Pesek, sonce, vro-čina, suša — vse to je sicer za slovenske mornarje verjetno novo, vendar so se že doma, posebej na kamnitem in peščenem kraškem svetu dobro izurili in simulirali tudi vojaške operacije v pušcauskem o-kolju.

Prihod v pristanišče Abud Abid je že skoraj gotov. Izkrcaje je predvideno za pojutrišnjem.

Medtem je s posebnim vojaškim leta-lom vrste F-1 Martuljek priletel v državi-co naš kontraadmiral Martelanc, ki ga je slovenska vlada določila za začasnega ge-neralnega guvernerja sultanata.

Vrvež v pristanišču Abud Abida je či-sto afriški, pravzaprav arabski. Vrsta lepo okrašenih in z nosilnicami opremljenih velblodov že čaka slovensko mornariško poveljstvo in generalnega guvernerja. Sul-tan bo naše poveljstvo sprejel v svojem dvorcu. Poleg velblodov pa je videti tudi vrsto limuzin Triglav in drugih naših vo-zil, ki so že prej prispela po letalski poti v sultanat. Na pomolih je veliko naših za-stav, poleg seveda domačih in prapora OZN. Slovenski visoki častniki so se med-tem že popeljali v sultanovo rezidenco. Letalonosilka in korvete so spustile sidra, mornarji pa še vedno čakajo na krovu na skorajšnje izkrcaje.

Generalni guverner Ibn Martel Hanz (kot tu imenujejo našega kontraadmirala), je že izdal prve proglase v slovenskem in v domačem jeziku. Ker ima sultanat zajet-ne petrolejske vrelce, je generalni guver-ner v proglasu takoj sklenil poddržaviti te dragocene vire energije. Posebne petrolej-ske ladje, ki so odpotovale iz Pirana, se že bližajo cilju. Te so Petovio, Emona in Ce-leia, ki bodo nedvomno dragoceno gorivo kar se da naglo pripeljale v domovino ...

In tako bi lahko imeli ob bregovih Ljublanice ministrstvo za prekomorske dežele ...

Poročevalec
(z vojnega ladjevja)

Vrh v Helsinkih - uspeh ali neuspeh?

■ nadaljevanje s 1. strani

že postala stvarnost. »Ta strategija je že zaustavila Sadama Huseina, je že prepre-čila, da bi njegovi osvajaški načrti ogro-žali najprej Bližnji Vzhod in nato morda ves svet; takšno grožnjo pa bi lahko od-stranil le velik vojaški poseg. Koalicija je že poskrbela za strateški ščit, ki temelji na ameriški sili, katero izpopolnjuje čedalje večja prisotnost arabskih in zahodnih sil. Vse to že zadostuje, da se iraškemu dik-tatorju preprečijo nove pustolovščine, za kar se je treba zahvaliti tudi ameriško-

sovjetskemu sodelovanju. Vrhunsko zase-danje v Helsinkih — je napisal Arrigo Le-vi — je vse to potrdilo, kar nikakor ni malenkost.

—o—

V Bosni in Hercegovini so bili v mi-nulih dneh hudi neredi, ki so jih povzro-čili srbski in črnogorski manifestanti. Še posebej je prišlo do ostrih spopadov v Fo-či, kjer so se manifestanti v torek, 11. t.m., zbrali pred županstvom in nato, ko jih je policija razgnala, pred avtobusno postajo. Vzklikali so protihrvaška gesla.

Kako smo obhajali 60-letnico Bazovice

Dne 6. septembra je minilo 60 let, odkar so pod streli na bazovski gmajni padli Bidovec, Miloš Marušič in Valenčič, štirje fantje, ki simbolizirajo upor slovenskega primorskega ljudstva proti fašistični Italiji. Letošnje 60-letnice so se spomnili v raznih oblikah. Na dan obletnice je Odbor za počastitev bazoviških žrtev priredil na pokopališču pri Sveti Ani krajšo spominsko slovesnost. Po položitvi cvetja na grob je v slovenščini in italijanščini spregovoril Odo Kalan. Še isti večer je bila v župni cerkvi v Bazovici maša za štiri junake in za vse, ki so zaradi nasilja izgubili življenje. S petjem sta pri maši sodelovala zbora od Svetega Antona Novega v Trstu, ki sta pod vodstvom Edija Raceta nastopila bodisi v moški kot mešani zasedbi. Pred mašo so obudili spomin na dramatične dogodke izpred 60 let na podlagi pričevanj, sledila je štiriglasna deklamacija. Tudi liturgična oprema je bila nabita s simboli. Na oltarju so gorele štiri rdeče sveče, ovite v trnje, na tleh pa je bila razgrnjena rdeča preproga, kar naj bi ponazarjalo mučeniško smrt. Spominska proslava se je nadaljevala po maši z deklamacijo pesmi Ljubke Šorli, ki jo je podala bazovska mladina. Priložnostno misel je podal prof. Zorko Harej. Govornik je najprej v strnjeni obliki prikazal zgodovinsko ozadje tistih tragičnih dogodkov in poudaril, kako je fašizem stopnjeval nasilje proti Slovincem. Proti nasilju so nastopili Miloš, Marušič, Valenčič in Bidovec ter so se pri tem izogibali človeških žrtev, svoje akcije so napirali proti dejavnikom potujčevanja, je dejal Harej. V nadaljevanju je govornik razčlenil tudi vprašanje upravičenega upora proti oblasti, ki ubija duha in telo kakega naroda. Taka vstaja je upravičena tudi v krščanski morali, je dejal Harej, saj četrta zapoved narekuje spoštovanje do očeta in matere in torej tudi do širše človekove družine, naroda.

SVEČANOST V KRANJU

V četrtek, 7. t. m., je bila spominska svečanost v Prešernovem gaju v Kranju, kjer so primorski begunci že na začetku tridesetih let postavili spomenik Valdimiru Gortanu in štirim fantom, ki so padli na bazovski gmajni. Kljub slabemu vremenu se je ob spomeniku zbralo lepo število domačinov, ob njih pa so bili tudi zastopniki iz naših krajev. Med njimi so bili kranjski župan Gros, deželni svetovalec Slovenske skupnosti Brezigar in drugi javni delavci. Pred spomenikom je zapel oktet »Klas« iz Predoslja pri Kranju, Milan Gregorc je nato recitiral dve pesmi. Govor je imel Ivan Škerjanec iz Izole, ki je padle bojevnike osebno poznal in z njimi tudi sodeloval. V imenu Odbora za proslavo bazoviških junakov iz Trsta je spregovoril dr. Benedetič, ki se je zavzel za vsestransko prenovalo slovenske družbe v zvestobi izročilu bazoviških junakov.

NA BAZOVSKI GMAJNI

Osrednja spominska slovesnost pa je bila v nedeljo, 9. t. m., pred spomenikom na bazovski gmajni.

Njihov spomin je s svojo prisotnostjo ob spomeniku počastila velika množica.

Prisotni so bili vidni kulturni, gospodarski in družbeno-politični delavci ter predstavniki raznih občinskih uprav ter delegacije borčevskih organizacij. Slovesnosti se je udeležila tudi delegacija občine Kranj, kjer je bil leta 1930 postavljen prvi spomenik Bazoviškim junakom. Slovensko vlado pa je zastopal minister za šolstvo Peter Vencelj.

Na slovesnosti je nekaj priložnostnih pesmi zapel moški pevski zbor Vasilij Mirk s Proseka-Kontovela, častno stražo ob spomeniku pa so sestavljali pripadniki skavtske in taborniške organizacije. Po polaganju vencev je spregovorila goriška pesnica Ljubka Šorli, ki jo je predsednik pripravljalnega odbora za počastitev Bazoviških junakov, doktor Benedetič, označil za mučeniško fašističnega nasilja in vdovo glasbenika Lojzeta Bratuža, žrtve škvadristov. Šorlijeva je uvodoma recitirala pesem, ki jo je napisala tistega daljnega leta, ko so bili usmrčeni štirje junaki. Obudila je spomine na tragične dneve, ko je novica o nasilni smrti pretresla slovensko ljudstvo na Primorskem. Poudarila je nato potrebo po zvestobi idealom narodne zavesti in jezika ter na koncu svoj govor zaključila z naslednjimi besedami: »previsoka je bila cena, ki jo je narod plačal, da bi na preteklost smeli pozabiti! Bili smo obsojeni na smrt, a smo hoteli živeti. Klic bazoviških junakov in vseh, ki so padli za svobodo, za narodne in krščanske vrednote, je prošnja in opomin prihodnjim rodovom, predvsem pa nam, ki smo dediči njihove bogate zapuščine, odkupljene s krvjo; in klic mrtvih je svet. Ne preslišimo ga.«

Sledil je govor senatorja Stojana Spetiča, ki je uvodoma poudaril, da so bili cilji, za katere so padli »bazovski junaki«, cilji narodne svobode in enakopravnosti in

da so to vrednote, za katere se borimo tudi danes. V takih težkih pogojih, je dejal Spetič, potrebuje manjšina predvsem vero vase, potrebna ji je sloga v boju za jasen cilj, to je dosego pravičnega zaščitnega zakona, ki naj mogoči narodno enakopravnost in kulturo sožitja. Za dosego tega cilja potrebujemo podporo matičnega naroda, je poudaril Spetič, in istočasno dodal, da manjšini pripada zadnja beseda glede svoje zaštite. Pri tem je še dodal, da bodo italijansko državo, katere republiška ustava temelji na vrednotah osvoboditve, javno osramotili na mednarodni ravni, če bo tudi ta zakonodajna doba šla mimo, ne da bi prišlo do odobritve zaščitnega zakona, ki bi vsem Slovincem od Kanalske doline do Miljskih hribov zagotavljal pravice, za katere se je Italija obvezala tudi na mednarodni ravni.

Sledil mu je mladi književnik Miran Košuta, ki je že uvodoma napovedal, da bo njegov govor nekoliko neobičajen. Svoj poseg si je zamislil kot domnevni in fantazijski pogovor s štirimi junaki, ki so padli v Bazovici, da bi jih priklical v zavesti prisotnim. Misli, ki jih je izražal, so bile žalostne in pesimistične. Ugotavljal je, da Italija ne spoštuje pravic manjšine, štirje juanki pa naj bi po njegovih besedah bili malodušni tudi zaradi trenutne družbeno-politične konjunktore v Sloveniji, zaradi domnevne ideološke manipulacije z zgodovino, ki jo skušajo nove razmere vsiliti.

Na nekatera izvajanja mladega govornika odgovarja — čeprav nehoti — Ivo Jevnikar na začetku svojega posega v Dragi (glej 1. stran NL). Bazovska gmajna vse kakor ni in ne more biti kraj za takšne besedne ekshibicije, ki med drugim rušijo temelje prepotrebne manjšinskega skupnega nastopanja.

Bogati in zanimivi Kmetijski dnevi v Boljuncu

Kmetijski dnevi, ki jih od 14. do 17. septembra prirejajo vse občine v tržaški pokrajini ob gledališču »Prešeren« v Boljuncu, predstavljajo velik izziv za domače kmetijstvo, a istočasno tudi lep uspeh, saj so prireditelji poskrbeli za celo vrsto okroglih miz in razstav, ki ovrednotijo tržaško kmetijstvo. Organizatorji so hoteli istočasno opozoriti širšo javnost na pomen, ki ga ima obdelovanje zemlje za zaščito okolja, ter vlogo, ki jo ima podeželje v odnosu do velikih mestnih naselbin.

V tem smislu bo že prva okrogla miza, še pred uradnim začetkom letošnjih kmetijskih dnevo v petek, 14. t. m., posvečena vprašanju »razvoja kmetijskih dejavnosti v okviru načrta za zaščito in ovrednotenje tržaškega Krasa«, se pravi, da bodo vzeli v pretres novi deželni zakon o kraških parkih.

Sobotna okrogla miza bo posvečena razvoju pridelovanja oljk na Tržaškem. Posvet so priredili v sodelovanju z deželno ustanovo za razvoj kmetijstva ERSa. Sodelovali bodo priznani strokovnjaki, ki bo-

do skušali analizirati možnosti razvoja te kulture v naših krajih. Za nedeljo, 16. t. m., so organizatorji napovedali konferenco na temo: Odnosi med urbanimi in kmetijskimi področji, kakšna je vloga kmetijstva v obrobni območjih. Poleg domačih izvedencev bodo sodelovali tudi gostje iz Avstrije. Pomembnejši dogodek bo v ponedeljek, na zaključni dan Kmetijskih dnevo, ko bo srečanje med kmetovalci in lastniki javnih lokalov s pokušnjo pristnih proizvodov in pridelkov, ki naj bi jih trgovine jestvin in predvsem gostilne ter restavracije ovrednotile.

Poleg teh prireditev pa je skupina mladih arhitektov in tehnikov SINTAGMA, ki si je prevzela celotno organizacijsko in materialno delo za ureditev prostorov, poskrbela za lepo urejena razstavišča, kjer bodo na ogled najrazličnejši pridelki, razno orodje in manjši stroji. Priredili pa bodo tudi razstavo goveje živine in drugih živali. Poskrbeli so za veselo razpoloženje ob zvokih ansambla in drugih zabavnih točkah ter pijačo in jedačo.

Novice

V Celovcu bo z letošnjim novim šolskim letom začela delovati Dvojezična trgovska akademija. Prvotno je bilo določeno, da bo nova srednja šola imela naziv Trgovska akademija za Slovence. Odloku zveznega šolskega ministra se je uprl koroški deželni glavar Haider (svobodnjak), po pogajanjih na Dunaju pa je bilo sklenjeno, da se bo šola imenovala Dvojezična trgovska akademija. Zaradi stališča, ki ga je zavzel deželni glavar Haider, je slovenska vlada odpovedala njegov obisk v Ljubljani. Za ustanovitev nove slovenske srednje šole na Koroškem ima največ zaslug državni poslanec Karel Smolle.

—o—

Na državnoborskih volitvah, ki bodo v Avstriji 7. oktobra, Koroška enotna lista ne bo nastopila s samostojno kandidaturo. Koroška enotna lista je tudi izstopila iz koroške Zelene alternative. Sodelovanje med Koroško enotno listo in Zelenimi se je začelo leta 1979. Višek sodelovanja je bil dosežen pred štirimi leti, ko je bil v dunajski parlament izvoljen predsednik Koroške enotne liste Karel Smolle. Ker narodne manjšine v Avstriji tega mandata ne bodo imele več, se je Koroška enotna lista odločila za izstop.

—o—

Predsednik jugoslovanske zvezne vlade Marković je v torek, 11. t.m., prišel na obisk v Slovenijo. Srečal se je s predsednikom Kučanom in nato s predsednikom vlade Peterletom ter drugimi člani slovenske vlade. Sestanek so posvetili gospodarski problematiki, tečaju dinarja, ki je precejšen in tudi vprašanju odnosov med Slovenijo in Jugoslavijo. Slovenska vlada je namreč v ponedeljek, 10. t.m., razpravljala o konfederaciji. Markoviću so pojasnili slovenske poglede.

—o—

V nedeljo, 16. t.m., se bodo v cerkvi na Repentabru začeli letošnji Glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe, ki jih prireja znana tržaška komorna skupina Gallus Consort ob sodelovanju Radia Trst A in tržaške pokrajinske uprave. Na prvem koncertu bo nastopil znani slovenski organist in čembalist Milko Bizjak. Na čembalu bo izvajal skladbe slovenskih in anonimnih skladateljev 18. stoletja, ki so jih odkrili v arhivih dežele Kranjske. V nedeljo, 23.9., pa bo skupina Gallus Consort izvajala skladbe iz furlanskih glasbenih arhivov 18. stoletja. »Viola da gamba skozi stoletja« bo tema koncerta, ki je napovedan za 30. septembra, medtem ko bo 7. oktobra nastopila poljska komorna vokalna skupina, ki bo izvajala spored na temo »Glasbeno romanje v Santiago de Compostela«.

—o—

Odstavljena pakistanska ministrska predsednica Benazir Bhutto se bo morala zagovarjati pred posebnim sodiščem, ki ga je ustanovila začasna vojaška vlada. Obtožena je korupcije in da je podpirala svojega svetovalca, ki da se je denarno okoristol pri izvajanju energetskega načrta.

Ivo Jevnikar o stanju Slovencev v Italiji

■ nadaljevanje iz strani 1

Čut ogroženosti se pri mnogih prenaša tudi na vprašanje odnosov med Italijo in Slovenijo. Eno merilo dobre volje je že odnos do Slovencev v Italiji. Tu ne more biti noben izgovor zatiranje, da bo odsej drugače, češ da manjšina ni več potencialna komunistična peta kolona, saj se odnos do marksističnih in nemarksističnih Slovencev v bistvu ni razlikoval; ker so se in se teptajo človekove pravice; ker veljajo ves povojni čas za »slavocomuniste« tudi duhovniki v Benečiji in ker se, obratno, na primer tudi v doslej komunističnih Miljah ni cedil med za slovenske levičarje.

Radi bi slišali še kako ugledno zagotovilo, da si želi Italija »zdravega sosedstva« s Slovenijo, kot je ta odnos imenoval slovenski ministrski predsednik Peterle, saj si zunanji minister Rupel ni izmislil razlogov za zaskrbljenost.

Tu je še psihološka potreba nekaterih po močni in veliki matični državi ter po mitih iz preteklosti. A kdor to propagira, povečuje razdaljo v čustvovanju med glavnino in zamejstvom.

Tak primer je narodna sprava. Kot se je treba točno zavedati razlik med vojnimi dogodki v osrednji Sloveniji in na Primorskem ali Štajerskem, pa tudi razlik, recimo, med Krasom in Vipavsko, saj bi naša zgodovina ne bila tako tragična, ko bi bila črno-bela, tako tudi ni mogoče presojati vseslovenskega čutenja iz krajevne perspektive, ob tem pa pozabljati, da so bili tudi tu krvavi in krivični dogodki in pa da po vojni totalitarni sistem ni razlikoval med preteklimi razlikami.

NE OPRAVIČUJEMO ZADRŽANOSTI

Če sem navedel nekaj razlogov za določeno zadržanost v tem delu zamejstva, je nočem s tem opravičevati, saj je lep del manjšine izrazil veliko podporo mladi slovenski demokraciji. Hotel sem povedati, da se bodo pozitivne spremembe čutile dolgočasno, a da je treba zanje tudi delati.

Slovinci v Italiji želimo biti živ, enakopraven, ustvarjalni del slovenskega naroda, obenem pa bistven del tukajšnje mešane družbe in — ne most, temveč graditelj mostov med Slovenci in Italijani.

Za vse to so potrebni primerni pogoji, ni dovolj dobra volja zatiranje, ogrožene, razdvojene skupnosti.

Že v starih, predvojnih programih je bilo zapisano, da mora imeti glavnina slovenskega naroda toliko samostojnosti, samobitnosti, svobode, ustvarjalnosti, družbene pravičnosti in gospodarske uspešnosti, da bo privlačna sila za vse ostale dele naroda.

To se zdaj, sredi velikih težav, ob tako težki dediščini, uresničuje. Ugledna in uspešna matica bo krepila samozavest, kot je demokratizacija že poživila zdomstvo. Izgrajevanje vsestranskega skupnega slovenskega prostora brez ideoloških razlikovanj in zapostavljanj bo še bolj sprostito ustvarjalnost in čut povezanosti.

Res je, da je narod naveličan Kardeljevih eksperimentiranj, vendar moramo upravičeno pričakovati, da bo novo vodstvo utiralo izvirno pot v času epohalnih spre-

memb. Tako zaokrožena skupnost smo, da je lahko res vsaka oseba upoštevana, »država po meri človeka«, je dejal včeraj dr. Inzko, a tudi tako majhni, da ne smemo razprodati svoje zemlje ali se pustiti kolonizirati tujemu gospodarstvu, pa čeprav pod plaščem Evrope. In zavedati se moramo, da je za naš obstoj bistven tudi etični element. Brez vrednot, brez gojenja tudi duhovnih dobrin, kjer smo konkurenčni, a so lahko neomejene, in torej nekonfliktualne, težko obstanemo.

ZA NOVE ODNOSE Z ZAMEJSTVOM

Oblasti v matici pa morajo tudi udeležiti nove odnose z zamejstvom in zdomstvom na podlagi državnega in narodnega principa, kot so same napovedale, torej odpraviti zapostavljenost, uravnovestiti moralno in gmotno pomoč, omogočiti res skupni slovenski prostor.

Če naj naša skupnost v novem obdobju odigra novo vlogo v tem prostoru, pa morata tudi italijanska država in družba bistveno spremeniti odnos do nje. Samo tako bo narodna pripadnost samoumevna in normalna, samo tako bodo stiki neobremenjeni, samo tako se bo sprostila tista energija, ki jo odjedata čut ogroženosti in boj za obstoj.

A velike, bistvene naloge čakajo nas, ki smo del te narodne skupnosti. Med nami je treba uresničiti enakopravnost, demokracijo in dialog, pa tudi spravo — ne toliko zaradi vojnih dogodkov, kolikor zaradi povojnih let. Ob takih pogojih bo tudi lažja večja enotnost.

Povečati pa moramo tudi svojo samozavest in odločnost. Prenehati moramo z misleno in politično asimilacijo in se zavedati, da nam nihče ničesar ne bo daroval, če se ne bomo sami angažirali.

—o—

MARJANSKA PROCESIJA NA OPČINAH

Nedeljsko sončno popoldne je zbralo na Opčinah veliko množico vernikov, ki so se udeležili tradicionalnega, letos že 42. Marjanskega shoda. Pobožnost je tokrat vodil tržaški škof msgr. Bellomi, začela pa se je v openski cerkvi, od koder je šla po vase procesija, v kateri so bili ob ostalih vernikih še posebej lepo vidni skavti, ki so med drugim nosili kip fatimske Mater božje, in številne narodne noše. Na prostem za cerkvijo je nato bila maša. Tržaški škof je svojo homilijo posvetil potrebi, da vsi ljudje delajo za mir in spravo po načelu ljubezni, ki naj bi bila vodilo za vsa dejanja. Msgr. Bellomi pa je istočasno tudi napovedal, da se tržaška cerkev pripravlja na versko zborovanje za slovenske vernike v škofiji in da so v teku še zadnje priprave, za ta pomemben dogodek na Tržaškem.

Skavti, ki so se udeležili procesije, pa so se zbrali na Opčinah tudi na prvem srečanju po poletnih taborih. Za izvidnike in vodnice je bila to priložnost, da je vodstvo taborov nagradilo najboljše vode, drugi pa so obujali spomine na minula taborjenja. Na srečanju jih je obiskal tudi slovenski minister za šolstvo Vencelj, ki jih je spodbudno nagovoril.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Rodna Gruda o Slovencih leta 1922

Slovenci v tujini so pred kratkim prejeli po pošti zadnjo dvojno številko mesečnika Rodna Gruda, ki izhaja v Ljubljani pri Izseljenski matici. V tem počitniškem obdobju je uredništvo izdalo dvojno številko 8/9 za meseca avgust in september. Revija objavlja vrsto člankov o najpomembnejših dogodkih, do katerih je prišlo v zadnjem času na prizorišču matične domovine Slovenije. V celoti je objavljeno besedilo deklaracije o suverenosti države Republike Slovenije. Barvna fotografska reportaža živo priča o poteku letošnjega »Srečanja v moji deželi«, prireditvi, namenjeni Slovincem po svetu, ki je potekala v Dolenjskih Toplicah, nekaj člankov pa je posvečenih spominski spravi slovensosti v Kočevskem Rogu. Tisti izseljenci, ki so sicer slovenskega porekla, a ne obvladajo več materinega jezika, pa si lahko nekaj najpomembnejših podatkov o dogajanju v matici preberejo na straneh, napisanih v angleškem ali španskem jeziku. Med temi članki velja še posebej omeniti pogovor s predsednikom nove slovenske vlade Lojzeta Peterletom.

Janko Moder je za to zadnjo številko Rodne grude napisal razmišljanje o pravicah materinščin po letu 1992. To leto je predvideno kot zgodovinski mejnik, pravi avtor članka in novi, pluralistični, demokratiški razvoj Slovenije je tako rekoč referendumsko izprijal zavzemanje za to novo Evropo in za vstop Slovencev vanjo. Moder se ob tem sprašuje, kaj se obeta Slovincem v novih razmerah, kako bo s slovenskim narodom, njegovo zemljo in jezikom. Izkušnje so pokazale, da kljub demokratičnim načelom o enakih pravicah in dolžnostih v praksi vselej in povsod zmaga beseda močnejšega in številnejšega. Tako so tudi pri snovanju nove Evrope po letu 1992 zmagovali in zmagovali ideje gospodarsko močnejših in po prebivalstvu številnejših držav, opozarja avtor članka. V Evropi pa tako rekoč ni države, ki bi bila narodnostno in jezikovno enotna. Vsaka država, ki v svojih mejah zapira po več narodnostnih in jezikovnih enot, pa je znala in zna zlepa ali tudi zgrda doseči, da so težnje in demokratične pravice manjših enot potlačene ali izigrane. Samo v nekaterih izjemnih primerih so bila ta vprašanja bolj ali manj zadovoljivo rešena, nadaljuje avtor. Če se hoče Evropa '92 zadovoljivo približati notranjemu umirjenju in odpravi napetosti, pa bodo morale biti v njej pravično soupoštene tudi pravice manjšin in materinščin, poudarja Janko Moder. Samo tako bomo Slovenci in vsi ostali manjšinski narodi lahko videli v združeni Evropi napredek in korak k izboljšanju dosedanjih razmer. Državne meje bodo lahko v tem primeru

še ostale v bolj ali manj ostri obliki, vendar bo v Združeni Evropi 1992 združena tudi slovenska narodnostna skupnost, zdaj razdeljena na Jugoslavijo, Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Le tedaj bo Slovenija privabila nazaj marsikaterega rojaka iz tujine, pravi še avtor in zaključuje z mislijo, da se zedinjena Slovenija 1992 lahko uresniči samo z notranjo avtonomijo celotne slovenske skupnosti ne glede na državne meje.

Obširen članek v zadnji številki Rodne Grude je posvečen veliki antološki razstavi v Gradišču ob Soči ob 100-letnici rojstva velikega goriskega slikarja in karikaturista Luiža Spazzapana, ki ga Italijani prištevajo med največje umetnike tega stoletja. V rubriki Odmevi naj omenimo še prispevek Marijana Štolfeja, Slovenca iz Avstralije, ki izraža nekaj svojih misli o najnovejših premikih v matici. »Svojo domovino Slovenijo ljubim še bolj kot prej, čeravno že dolgo živim v tujini. Zdaj imam dve domovini, eno sem zapustil, drugo sem si na novo pridobil,« piše Štolfe. Sedaj je ponovno mogoče govoriti o svobodni, samostojni, neodvisni Sloveniji, trdi še avtor in opozarja, da bomo ta cilj dosegli le, če bomo enotni vsi, vse slovenske pokrajine, in če bomo sodelovali tudi z vsemi Slovenci zunaj meja današnje RS. Pri tem pa je najpomembnejši mir, miroljuben način za reševanje vseh sporov.

H J

PREŠERNOVE POEZIJE V JAPONŠČINI

Prof. Janko Moder poroča v *Književnih listih* (6. sept. 1990), da je pred kratkim izšel prevod petnajstih Prešernovih pesmi v japonščino. Pesmi je prevedel Nobuaki Omori, docent na tehniški visoki šoli. V spremnem pismu J. Modru je med drugim zapisal: »Gospodu prof. Yukiju Miuri (ta je že leta 1970 prevedel v japonski jezik Bevkovi povesti *Grivarjevi otroci* in *Pastirci*) so odpovedale oči, pa je meni zaupal prevajanje Prešernovih pesmi. Prebiral sem nemške in angleške prevode, ki ste mi jih poslali. Zame so zelo težki. Priloženo pošiljam naš zbornik, raziskovalna poročila in pet posebnih odtisov. Upam, da bo moj prevod lahko kaj prispeval k prijateljskim stikom med Jugoslavijo in Japonsko.«

(s+r)

—o—

V Sloveniji je bilo v tem letu že 118 večjih gozdnih požarov. V vsej Jugoslaviji pa 1364 gozdnih požarov, ki so zajeli več kot 43 tisoč hektarov gozda.

Ob smrti Jožeta Javorškega

»A le poète, qui connaît l'art d'amitié« (poetu, ki pozna umetnost prijateljstva), se glasi posvetilo v Javorškovi francoski knjigi »La mémoire dangereuse«, ki je veljalo meni.

Avtor je zdaj že pokojen, od najinega razgibanega prijateljstva pa bom ohranil spomin, ki nikakor ni nevaren, temveč primerno vznemirljiv in drag.

Jože Javoršek je poleg občudovanja in vsrkavanja francoske kulture, še posebej pa te literature v vsej njeni dimenziji, ljubil predvsem svoj jezik, materini, v katerega je znal mojstrsko preliti svojo blagost in plemenitost, nezdružen bes, žalitve in ljubezen, skratka, poslušal se je magičnega sredstva slovenske besede, da se nam razgali in da razgalja, da obsoja in da trmoglavijo svoja stališča.

Osebo sem ga spoznal v dobi njegovega najvišjega vzpona, v času intenzivne esejistike in »Nevarnih razmerij«. Postal mi je dragocen metniški svetovalec, strog analitik mojih del in spremljevalec mojega ustvarjanja. Spoznal sem ga v bojni in odbojni sli. Pojmoval je slovenstvo na čisto svojski način, daleč od uradnega naravnavanja narodove usode, morda tudi hote nerazumljen. Mučile so ga sence preteklosti in njena

DOM MANGART

ŽABNICE — KANALSKA DOLINA
tel. 0428/63173

Primerno izhodišče za izlete v tri dežele in pet dolin.

Nova uprava nudi za julij in september enotedenski polpenzion za 234 tisoč lir.

veličina, vendar je vsakega domoljuba iskreno spoštoval in ga cenil. Ceniti je znal tudi svoje »souvražnike«, npr. Zupana in Kermavnerja; temu sem bil sam priča.

Posebno poglavje v njegovem življenju so predstavljali otroci. Po samomoru edinca je zbral toliko človeškega poguma, da je prižgal življenje še dvema fantoma, ki sta ob njegovi prezgodnji smrti še rosno mlada.

Kratek spominski utrinek o njegovi nepredvidljivosti.

Pred leti mi je neki tržaški razumnik (ta ni poznal pokojnikove boleštni navezanosti na Pramojsko) rekel, da ni higiensko izgovarjati Javorškovega imena v njegovi prisotnosti. Mesec dni zatem me je Jože obiskal in v Trstu kupil verižico s križcem za krstno darilo velikolaškemu novorojenčku, kateremu naj bi sam šel za bota. »Seveda, obljubil sem to staršema, če le ohranita še tretjega otroka. Preprečil sem en splev. Brez otrok pa ni naroda«, so bile njegove besede.

Ob njegovi smrti se mi prepletajo najbolj sprotnoče si misli, ena od teh je, da je odšel na oni svet nedorečen. Morda je bila njegova včasih nerazumljiva drža le samoobramba. Vem, da je to držo poskušala razumeti le peščica njegovih prijateljev. In tem je prezgodaj zmanjkalo. Tudi meni.

Aleksij Pregarc

Katoliška knjigarna - Gorica

Z NOVO UPRAVO SLOVIMPEX

nudi odjemalcem vse, kar učenci in dijaki potrebujejo za šolo; ima bogato izbiro pisarniških potrebščin; ima na razpolago najnovejše slovenske knjige; je bogato založena z devocionalijami in vsemi nabožnimi predmeti.

Gorica, Travniki, 25 — Tel. 0481/84407

Aleksij Pregarc

Ob rob openske seje Svetovnega slovenskega kongresa

Naš boj za obstanek v žrelu srednjeevropsko-balkanskega vulkana, zamudni boj naših nena-
ravnih povezovanj in odvisnosti v preteklosti,
moramo jemati danes kot usodno opozorilo, da
se z narodom ne smemo več igrati in da dopu-
ščamo čim manj igranja z nami. Predvsem
pa si moramo izbrati igrače za ustvarjalno na-
rodno igro. Nobenih ideoloških pelušev in ne
skrivalnic, pri katerih se pri vsakem krogu kdo
izgubi ali samozadovoljno obtiči v varljivem ko-
tičku, že izgubljen za naslednji krog in pa skre-
gan s soigralci. Igra, radoživa in ustvarjalna, na
čistini torej.

Zato nam je potreben zemljevid. Na njem
naj bodo označene vse reke, vsi hudourniki in
krotki potočki. Na tem zemljevidu moramo potr-
pežljivo obkrožiti poreča in sotočja in jih krep-
ko usmerjati do naravnih izhodišč, do skupnega
ustja, do morja, ki nam ponuja nemir. Ta ne-
mir pa je porok za nenehno presnavljanje. Na
nabrežjih moramo zgraditi sidrišča, z živopisani-
mi plovili, urejenimi navezami za jadralnice in
turbopelejerje, za katere niso predvidene trhle in
preperele vrvi; granitne pomole, ki bodo omo-
gočili uravnovešati plimo in oseko slovenstva in
kamor bomo lahko zapluli brez carinskih daja-
tev za svoje prepričanje. Prosta cona za narod-
no idejo, prosta cona za dotok duhovnih in tvar-
nih bogastev. Ustvariti moramo hidrološki sistem
največje učinkovitosti, pripraviti tudi način naj-
manj bolečega odplakovanja. Pregledati mora-
mo vse koordinate naše miselne topografije.

Vse po meri naš(e)ih skupnosti, uokvirjeno v
načela Slovenskega svetovnega kongresa.

Strokovnjaki naj izbrskajo vse idealne ma-
pe našega ozemlja, za katere prisegamo, da so
najbolj pristne in ki nam vračajo oporo bivanj-
ske navezanosti, kajti prav s to se bomo nanovo
samoprepričali, da smo narod, ki si je skozi smrt-
ne krče izkrčil svoj prostor med deželami Evrope.

Rekel sem »med deželami« in ne med »na-
rudi«, kajti naš narod se je za silo ohranil tudi
ob spremenljivosti meja in ob zgodovinsko-tek-
tonskih premikih.

Toda vsaka dežela ima vendarle neke meje.
Te izoblikujejo dokaj strnjeno miselnost in vtis-
nejo skupnosti pečat varnosti in suverenosti.

Tu pa je za nas kleč. Nikakor ne iz interna-
cionalističnih svin na zapeček, ampak v doma-
čijo, zgrajeno z delom lastnih rok, na dvorišču
pa pes, ki zna zalajati na nepovabljenega gosta.

Kajti... Pika. Brez suverenosti in maksimal-
nega jamstva za plodno in neovirano delovanje
slehernega Slovenca v naši matični domovini,
je vsak napor ustanavljaljočega se Svetovnega
kongresa jalov, je hibrid, krma za mrtvece (svo-
je in tuje); je pokopališka vežica ali po starem
kapela, v kateri se bo gnetla množina prekras-
nih vencev, ki jih tja prinašajo doslej neznani
sorodniki in znanci, z žalnimi trakovi v pokve-
čeni slovenščini ali celo v tujem jeziku. In se-
veda upajo na dediščino. Suverenost je treba do-
seči. Tudi s tveganjem. O konfederativni ali od-
cepljeni, torej samostojni državi ne bi tu raz-
pravljali, ni v moji kompetenci. Osebnost me kot
člana Slovenskega svetovnega kongresa zavezuje
samo stvarno stanje matične države in — re-
zultati, pozitivni rezultati. Da bom lahko v tu-
zemstvu s ponosom seznanjal tujce z le-timi in
da bom lahko s svojo mikro močjo spodbujal h
kulturnemu in s slovenskim kapitalom gospodar-

skemu dvigu, in žigosal tiste, ki jim je bilo slo-
venstvo velikokrat samo poklic in dobiček.

Značilen navedek.

Po neuspelem izvozu socrealistične »motivi-
ke« nekdanjih slovenskih oblastnikov so si na-
ši domači, oblasti prilagodljivi klekljarji prisvo-
jili vse, kar naj bi spadalo v ozimnico tukajšnje-
ga slovenskega naprednega gospodarskega koša.
Izgovor, da je bilo s tem odprtih veliko delov-
nih mest za Slovence, drži le deloma, kajti po-
datek izpred petih ali šestih let, ki ga je posre-
doval znani vrhunski, doslej sramežljivo upošte-
vani ekonomist, pravi, da je od letnega prometa
v višini 2 milijard dolarjev na avtonomnem raču-
nu bilo v zakupu slovenskih zamejskih firm
370 milijonov dolarjev. Glede na skupno število
prebivalcev dežele Furlanije - Julijske krajine
bi lahko bilo ob tej magmi denarja zainteresi-
ranih dvestotisoč Slovencev: naj bi bilo torej v
našem deželnem slovenskem gospodarskem siste-
mu zagotovljenih vsaj 25-30.000 delovnih mest za
naše ljudi. Kako je s tem številom? Kako je s
selektivnim trgovanjem? Se to dogaja? Kako je
(bil) ta kapital naložen? Sam se ne sprašujem
kako, vendar bi bilo modro, da bi se vsaj nekda-
nji osnovni gratuitni ekonomski preliv iz Slove-
nije spet tam in tu reinvestiral v dejavnosti, ki
bi razpirale meje in zagozdile tampon celostne
slovenske ekonomije v tržaško vrzel in dalje v
Evropo, četudi s sedanjimi gotovo večimi go-
spodarskimi izvedenci. Če pa bi se Slovenci z ob-
močja Evropske skupnosti le obotavljali investi-
rati v Sloveniji, bi jim morali omogočiti, da se
usidrajo v naši deželi. To bi bilo širše videnje
slovenske ekonomije preko leta 1993. Del izku-

**Zaradi preobilice gradiva je v tej
številki izostal podlistek »Legenda o
božji martiri« F. Bevka. Objavili ga
bomo v prihodnji številki.**

pička naših podjetij naj bi bil dosledno name-
njen oblikovanju naših strokovnih (ne samo pri-
viližiranih) možganov, njihovi kasnejši zaposlit-
vi, in zakaj ne, sračanju naših strokovnjakov in
izvedencev, ki so iz najrazličnejših vzrokov za-
pustili naše tržaško gnezdo. Javno, da bi moral
nad vsem tem bedeti vpliven slovenski organi-
zem, ki bi (kakor tudi drugod po svetu) uskla-
jeval slovenske interese in — zlasti v domovini
— bdel nad tistimi posamezniki, ki bi se okori-
stili s sedanjo konjunkturo in spet prisilili mar-
sikatega Slovenca na ekonomsko emigracijo,
kot se je to dogajalo od leta 1880 do začetka dru-
ge svetovne vojne. Ne dvomim, da bi Trst lahko
spet postal pljuča slovenstva.

Odločiti bi se morali tudi za odprtje in ure-
ditev nacionalnega kulturno-informativnega cen-
tra v našem mestu — brez slepomišljenja pred
Italijani in brez prastrahu pred fašizmom; nekaj
palač in poslopij ustanove »Dom« bi gotovo pri-
šlo v poštev. Ta riziko bi morali prevzeti skupaj
z matico tudi mi, Slovenci v Italiji, kar bi mo-
ralo biti zavezujoče tudi za vse tiste, ki so do-
slej zunaj politično-gospodarskih struktur stare
nomenklature plačevali svoje tiho, skrito in sra-
mežljivo-bogaboječe slovenstvo iz lastnega žepa.

Zavedati se namreč moramo, da ni nevarnejše-
ga denarja od sosedovega (italijanskega in nem-
škega), jasno pa je, da je v tem trenutku naj-
akutnejši problem prav suverenost matice in za-
upanje vanjo. Kar se zaupanja tiče, pa dvopičje:
kot prvo bi morali vsi zamejski Slovenci imeti
izenačen državljanski status z rojaki v domovini
in po potrebi tudi skupni trg menjave dela. V
nekaj letih bi se to gotovo obrestovalo in bi
lahko zaustavilo že nekazano razprodajo podjetij.

Enostransko politično vključevanje naših kul-
turnih ustanov v razne ARCI ali mednarodnega
značaja, kot je UNIPOL, pa ne bi smelo mimo
preverjanja z že omenjenim organizmom; doslej
je v zamejstvu vedno prednjačilo enoglasje pred
soglasjem; toda vse ima pač svoj naravni tok,
naravni nagib, tako struja Nadiže kot Dragonje.

V spremljavo in naravnost le-teh bi lahko
imel Slovenski svetovni kongres velik operativni
vpliv in veliko moralno moč, kar je že zapopade-
no n.pr. v Judovskem ali Armenskem kongre-
su, na katerih statut se je na pariški skupščini
že naklonjeno oprl sedanji predsednik priprav-
ljalnega odbora Bojan Brezigar.

Toliko o ekonomiji in o delno važnem pro-
blemu naših vključevanj in pridružitvam; sled-
nje naj bodo v premislek politikom!

Zelo vprašljiva v tržaškem političnem mo-
zaiku pa je — narodna sprava, kar bo poleg su-
verenosti matice najbolj bremenil dejavnost na-
še domače sekcije Kongresa. Ta korenini pri nas
v drugačnem humusu kot v osrednji Sloveniji.

Ustanovitev Osvobodilne fronte je bila pri
nas, preizkušenih od fašizma, največji žarek
upanja in garancija za narodno osvoboditev po
rapalski pogodbi; natančneje, šlo je za priklju-
čitev Primorske k matični Jugoslaviji. Za ta cilj
so naši sorojaki trpeli, umirali in kasneje, za
svojo odrešujočo fato morgano bili tudi opehar-
jeni. Zdaj je stanje, kakršno je. O dogajanju,
kakršno je bilo v Sloveniji, pa skoro ni sledu.
Ostaja razdobje od razpada Italije leta 1943 do
opredelitve ob resoluciji Kominforma leta 1948
in še naprej.

Če bo v Sloveniji, ob trdni volji in ob napo-
ru celega naroda obstala in se obdržala sedanja
oblast, ki jo je ljudstvo demokratično izvolilo,
bo vlada morala matici vsekakor nadeti ugledno
in uspešno podobo. Tedaj bodo tudi pri nas, ne-
kateri sicer zelo boleče, prežvečili obdobje od
zloglasne resolucije pa do današnjih dni — v
prid prihodnjim, manj obremenjenim generaci-
jam. Ob sedanji streznitvi pa ne moremo v za-
mejstvu mimo nedolžnih vosovskih žrtev in mi-
mo odpisanosti, ki jo je povzročil boj med Titom
in Stalinom. Kajti, če je prejšnja nomenklatura
odmislila vse tiste, ki so se ob razporoki Tito-
Stalin odločili za enačbo komunizem-panslavizem,
mora današnja slovenska demokratična srenja
poskrbeti in odrediti prostor in vlogo za celo
paletto različno mislečih. Vanjo spadajo tudi t.i.
nekdanji kominformovci.

V letu 1948 se je velik del zamejcev odločil
za nasprotovanje Titovi Jugoslaviji. V glavnem
so to bili nekdanji borci, preganjanci in bivši
interniranci, katere je Tito med partizanskim bo-
jem in zlasti leta 1945 pod Stalinovo pokrovko
zasvojil. Ti ljudje in njihove družine so bili po
letu 1948 za matico naenkrat brezprizivno brez-
pravni. To so bili ljudje, ki so za svojo skrajno

dalje na 8. strani ■

Ob rob openske seje Svetovnega...

■ nadaljevanje s 7. strani

privrženost »revolucionarni« svobodi plačali ceh kapitalistični svobodi in odvisnosti od KPI. Ena samo prednost so imeli: v Italiji so bili legalno priznani. Danes prejemajo zaradi svoje opredelitve in drugih kasnejših mahinacij ponižujoče krajcarje od pravovernih jugoslovanskih osvoboditeljev. Po mojem je razločevanje med borcem v domovini in njegovem tovarišu v zamejstvu nedopustno in žaljivo. Krivico, ki je bila storjena tem Slovincem, je treba nemudoma popraviti. Ne sprašujem se, kje naj republika Slovenija izbeza ta denar!

Prav tako je potrebno pregledati sezname vseh zamejskih mož, ki so bili po umiku partizanske vojske iz Trsta zvaljeni v cono B in bili tam vključeni v miličniške vrste, z obljubo, da se bodo nekoč vrnili v preostali del naše dežele kot stražarji revolucije. Ko so se leta 1947 skrivoma in orožani pričakovani vrnili na svoje domove, so bili, predvsem zaradi učinkov hladne vojne, moralno uničeni in bivanjsko ogroženi.

Enako usodo so doživljali leto ali dve kasneje delavci iz tržiških ladjedelnic in tržiških ličvarov, ki so hoteli graditi socialistično gospodarstvo v reško ladjedelnico ali celo v Zenico. Tudi ti Slovenci morajo imeti zadoščenje za ponižanje in pregon iz Jugoslavije. Predvidevam, da bi se s tako pomiritvijo vsaj za kako desetletje ali več ustvarilo v zamejstvu povoljno vzdušje, ki bi med nami zavrlo odpadništvo.

To naj bi bil velik del sprave pri nas. Naj mlade generacije spoznajo, da zna Slovenija in mi starejši z njo vred ceniti vsakega še tako neznanega Slovence v vseh njegovih neznanih

razsežnostih, in da smo dokončno pokopali diferenciacijo.

In tu je še tretji problem, za nas tržiške Slovence še ena neraziskana ali zamočena problematika: kulturniška diferenciacija slovenske republiške kulturne srenje. V glavnem je ena sama telefonska žica dobro delovala: kulturniki so kljub še nedavni nevarni glasnosti in hrupu obdržali stolčke na oni strani, pri nas pa tudi.

Tudi »mohorjevci« so se ohranili v varnem domačem zavetišču, čeprav je treba priznati, da so v glavnem delali za par krajcarjev; toda Celovec, Celje in Gorica le častijo samo svoje svete bike. Ostali smo obrobneži, tako za matico kot za zamejstva.

Izseljenstvo je problem zase.

V glavnem je izpregledalo in nas prepričalo, da ne more brez svojih duhovnikov ali kar po prejšnjem besednjaku, brez svojih dušebrižnikov (žaljev prizvok). Res, v glavnem so ti rešili slovenstvo po Evropi in drugod po svetu, medtem ko so bili drago honorirani atašeji, ki se še kar naprej kažejo kot prenovitelji ali prenovljenci, le neznaten obliž za naše zdomce. Dušne pastirje je torej potrebno vsestransko podpreti. Izseljenška matica naj — tudi v dogovoru s sorodnimi organizacijami v zamejstvu — odselej drugače ravna. Slovenski kongres pa naj to usklajuje.

To so torej za ta novi organizem mnoge naloge in še težje nadloge, pravim pa, da je bilo doslej preveč frazarjenja in izgube časa. Ponavljam, potrebujemo specialko, močna sidrišča in trdne naveze, sicer bo Kongres še ena boleča utopija.

Glasnik kulturnega društva Tabor-Opčine

Že lep čas je v navadi, da naša prosvetna društva izdajajo redno ali občasno svoja glasila. Te dni je prišel v roke »Glasnik« (27. številka VIII. letnika), ki ga izdajata Slovensko kulturno društvo Tabor in Knjižnica P. Tomažiča in tovariši z Opčin. Glasilo je vsebinsko pestro, bogato in zanimivo ne samo za Opence, ki v društvo zahajajo in v njem sodelujejo, marveč tudi za vse tiste, ki jih naša problematika zanima, saj nekateri članki vsebinsko presegajo krajevni okvir.

Edi Košuta poroča o reformi osnovne šole in njeni novi ureditvi in o novostih, ki se na tem področju obetajo. Zelo dragocene se mi zde za današnji čas objave zapiskov odborovih sej Prosvetnega društva Opčine iz leta 1946. Prav tako se mi dozdeva, da vsi radi prebirajo poročila o društvenem delovanju, o pomembnih openskih možeh (zapis o življenjski poti Rika Malalana 1893-1957), tudi poročila o opravljenem delu je bogato, prav tako program Tabora 90 kot tudi program, ki ga nameravajo v tem letu uresničiti. V rubriki Domača stvarnost je zapis o rajonskem svetu za Vzhodni Kras in članek o problematiki jusarskih zemljišč, do katerih tržiška občina nima pravega razumevanja, češ, to je dediščina stare Avstrije. Več strani je namenjenih delovanju osnovne in srednje šole, saj sta obe vklopljeni v domačo stvarnost. Zelo značilen je sestavek o Moči in nemoči kulture pri demokratizaciji družbenega razvoja, pravzaprav predavanje, ki ga je imel prof. Boris Pahor.

Uvodna članka »Opotekajoči in negotovi koraki mlade slovenske demokracije« (Vojmir Tavčar) in »Čas sprave« (Stojan Spetič) pa menda ne sodita v tak glasnik. Glasnik urejuje uredniški odbor: S. Hrovatin, N. Jerič, M. Tavčar in M. Danev. Izhajanje pa omogoča podpora Hranilnice in posojilnice na Opčinah, ki ima vedno posluh za tovrstne pobude.

(s + r)

Ssk OB OBLETNICI BAZOVIŠKIH JUNAKOV

Ob 60-letnici ustrelitve bazoviških junakov se je Slovenska skupnost udeležila s svojimi delegacijami vseh spominskih svečanosti na tržiškem pokopališču, v bazovski župni cerkvi, v Kranju in pred spomenikom na kraju ustrelitve. Vence v spomin junakom je položila na grobnico Ferda Bidovca, Franja Marušiča, Zvonimira Miloša in Alojza Valenčiča, pred spomenikom v Prešernovem gaju v Kranju, ki je najstarejši spomenik za žrtve fašizma v Evropi, in pred spomenikom na bazovski gmajni.

»DOLŽNI SMO ODKRIVATI RESNICO«

■ nadaljevanje z 2. strani

laboracioniste, ni enake amnestije določil za partizane, ki so zagrešili kako hudo kaznivo dejanje, kot so na primer zločini v Emiliji, o katerih je zdaj govor.

Vsekakor drži piščeva trditev, da državljanske vojne puščajo za seboj dolge in čisto tudi krvave sledove srda in maščevanja, kot lahko ugotavljamo tudi pri nas.

Naš praznik na Krmenki

Kot napovedano, je letošnji Naš praznik, ki ga že dolgo vrsto let prireja dolinska sekcija Slovenske skupnosti, potekal na prireditvenem prostoru na Krmenki, od 1. do 3. septembra. Kljub neugodnemu vremenu se je v celoti izpeljal predvideni program. V soboto zvečer je igral ansambel Karavanke iz Ilirske Bistrice, v nedeljo in ponedeljek pa ansambel Krt iz Kamnika. V nedeljo, 2. septembra popoldne, je imela koncert godba na pihala iz Nabrežine pod vodstvom Stanka Misleja. V imenu sekcije je udeležence politične prireditve pozdravil njen tajnik Sergij Mahnič, ki je orisal politični položaj v dolinski občini po zadnjih upravnih volitvah, ki so prinesle več sprememb. Med temi je tudi sestava nove koalicije za upravljanje občine v mandatni dobi 1990-95 in h kateri je prvič po vojni pristopila tudi Ssk. Za oblikovanje takšne koalicije je bilo odločilno dejstvo, da je komunistična partija izgubila monopolni položaj, kar je privedlo tudi do zamenjave župana. Za vstop v omenjeno koalicijo se je sekcija Ssk odločila po skrbni preučitvi krajevnega položaja in po demokratični notranji razpravi ter v skladu s svojim volilnim programom.

Tajnik Mahnič se je dotaknil tudi problematike v zvezi z odprtjem nove hitre ceste Sv. Ana - Katinara, ki teče tudi po ozemlju dolinske občine. Odločno je zahteval, da se namestijo dvojezični napis. drugače bo Ssk zahtevala, da občina ne izda nobenega zadevnega dovoljenja. (Na srečanju okoliških županov z deželnim odbornikom za promet Di Benedettom, predstavniki Anasa in gradbenega podjetja dne 4. t.m. je dolinski župan Pečenik v imenu odbora to povedal, nakar je bilo dogovorjeno, da bo nekaj dvojezičnih tabel postavljenih še pred uradnim odprtjem ceste 11. septembra, ostale pa naknadno in to v najkrajšem možnem času, op. pisca). Za postavitev dvojezičnih napisov ob hitri cesti je odločno poseglo tudi deželno tajništvo Ssk. Na tržiškega prefekta in deželnega predsednika Biasuttija je naslovilo opozorilo, v katerem zahteva spoštovanje ene temeljnih pravic krajevnega prebivalstva, katero so oblasti obvezane upoštevati po mednarodnih in notranjih pravnih določilih.

Na Prazniku je imel daljši politični poseg tudi pokrajinski tajnik Miro Oppelt, ki je orisal položaj na pokrajinski ravni in navedel razloge, zaradi katerih Ssk v nabrežinski občini ni imela druge izbire kot nadaljevanje sodelovanja z zavezniki v minuli mandatni dobi. Pri tem je zavrnil vse demagoške očitke komunistov.

ZAHVALA

Prav prisrčno se zahvaljujemo prijateljem, znancem in vsem, ki so nam bili blizu, z nami sočustvovali in nam izrazili sožalje ob smrti naše predrage mame, ki je preminila 7. avgusta v Milanu in bila tam tudi pokopana dva dni kasneje.

Hčerki SAŠA in VIDA
z družino

Milan - Trst, 13.9.1990